

مخارج ناصرالدین شاه در یک سفر تفریحی

۲۹ بهمن ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۱۵

ناصرالدین شاه قاجار را به عنوان یکی از خوش گذران ترین پادشاهان تاریخ می‌شناسیم که در مدت سلطنت ۵۰ ساله‌اش تا توانست به گشت و گذار و سفر پرداخت. اگر برایتان جالب است بدانید دخل و خرج این سفرها چگونه بود این هم یک سند از هزینه‌های صرف شده در یک اردوی عهد قجر!

سند زیر، نمونه‌ای از یک قبض یا، رسید در دوره قاجار است، که برای بخشی از مایحتاج و مخارج صرف شده در یک اردوی شاهانه از بارخانه یا، انبار صادر شده است.

تاریخی که در سند قید گردیده، ماه مبارک رمضان سال ۱۲۸۹، مصادف با سال بیچی‌ئیل (میمون) را نشان می‌دهد. با توجه به این تاریخ، اردوی مذکور مربوط به سفر ناصرالدین شاه به منطقه کجور واقع در استان مازندران است.

ناصرالدین شاه اصولاً به سفر و گشت و گذار بسیار علاقه‌مند بود و علاوه بر سه سفر به فرنگستان و یک سفر به عتبات عالیات، به بیشتر نقاط ایران از جمله خراسان (دو بار)، گیلان (دو بار)، مازندران، فارس، نواحی مرکزی و برخی جاهای دیگر سفر نمود و خاطرات خود را به رشته تحریر درآورده است. همچنین، او اولین پادشاه ایرانی است، که عازم فرنگ گردید.

[۲۶۵۳ - ۱ع]

اردوی ناصری و پراکندگی چادرهای شاه و همراهان

در متن سند به مواردی از قبیل: هزینه مواد خوراکی (چای، پیاز، غوره و...)، لوازم ضروری جهت بستن بارها، انعام و دستمزدها، کرایه حمل بار و کالسکه و... اشاره شده است. در آخر نیز، قبض یا رسید که توسط عباسقلی خان حاکم بلده بارفروش تهیه شده، و عضدالملک آن را مهر کرده است.

علیرضا خان عضدالملک، فرزند موسی خان (برادر مهدعلیا) و دایی ناصرالدین شاه بوده است. علیرضا خان بعدها ریاست ایل قاجار را برعهده داشت و در عصر ناصری چند سالی حکمران مازندران بود. همچنین در دوره احمد شاه (خردسالی) نایب‌السلطنه او بوده

است. عضدالملک در این سفر یکی از ملتزمین رکاب همایونی می باشد.

در سند به شهرهایی همچون بلده و بارفروش اشاره شده، که این گروه بخشی از مایحتاج سفر خود را از آنجا تهیه کرده اند. بلده از توابع نور می باشد، و بارفروش نام شهر بابل امروزی است، که به نامهای مامطیران، مامطیر، بارفروش ده و بابل شناخته شده است. بابل در زمان فتحعلی شاه قاجار اهمیت قابل توجهی پیدا کرد، طوری که قبل از انقلاب اکتبر روسیه، از طریق بندر مشهدسر (بابلسر) با کشور روسیه ارتباط تجاری داشت و به یکی از مراکز مهم بازرگانی استان مازندران تبدیل شده بود. بابل امروزی شهری آباد و زیباست.

در ادامه متن استنساخ شده سند مذکور ارائه می شود.

اخراجات

بارخانه جهت اردوی مبارک کجور و غیرها ۱۰۱۴ تومان و ۱۱۰۰ دینار.

اخراجات بارخانه و وجه نقد جهت پیشکشی حضور مبارک ۹۰۱ تومان و ۴۵۰۰ دینار.

وجه نقد ۸۲۲ تومان: نقدی ۷۵۰ تومان (اشرفی پنجهزاری ۱۰۰۰ عدد مقرر ۵۰۰ تومان، اشرفی دو هزاری ۷۵۰ عدد مقرر ۱۵۰ تومان)، ربعی سفید ۵۰ تومان، شاهی سفید ۵۰ تومانه از بابت صرف وجوه ضرابخانه ۷۲ تومان.

قیمت چای و غیره ۸۲ تومان و ۹۵۰۰ دینار.

۷۳ تومان و ۹۵۰۰ دینار: چای ۴۲ گردانکه مقرر ارسالی ساری ۲ گردانکه، بارخانه ۴۰ گردانکه، ۲۵ تومان و ۲۰۰۰ دینار؛ شمع ۳ شعله مقرر ۱۵ تومانه مال جهت حمل بارخانه ۲۶ عدد فی ۱ تومان ۲۵۰۰ دینار، ۳۲ تومان و ۵۰۰۰ دینار؛ نمد بارپیچ ۳ تخته مقرر ۷۵۰۰ دینار.

۹ تومان: ریسمان جهت بستن بار ۲۰ رشته مقرر ۵۰۰۰ دینار؛ پاسنگ و پیچ و غیره جهت قبه ۱ تومان و ۵۰۰۰ دینار؛ پیاز و غوره و غیره ۲ تومانه در وجه عبدالله خان ۵ تومان.

مخارج درشکه ۹۲ تومان و ۱۶۰۰ دینار:

۱۷ تومان و ۱۶۰۰ دینار: چرم چمدان ۱۰۰ دینار فی ۳ تومان، ۲ تومان و ۵۵۰۰ دینار؛ اجرت نجار ۱ تومان و ۵۰۰۰ دینار؛ قیمت

قلاّب و سگک و غیره ۷۰۰۰ دینار؛ گل‌میخ ۱۲۵ عدد مقرر ۳۱۰۰ دینار؛ پیچ چرمه با مهره ۱۰ عدد مقرر ۱۰۰۰ دینار؛ آچار آهنی ۲ عدد مقرر ۱۰۰۰ دینار؛ حمام ولایتی ۶۵۰۰ دینار؛ کتان بارپیچ ۱ تومان و ۷۵۰۰۰ دینار؛ رسن حاجی ترخانی ۱۰۰۰ دینار؛ آهن ۱۲ عدد مقرر ۳ تومان و ۶۰۰۰ دینار؛ نمد بارپیچ ۱۶ عدد مقرر ۳ تومان و ۲۰۰۰ دینار؛ ریسمان ۱۰۰۰ دینار؛ چوب تخته و غیره ۲ تومانه اجرت سراج ۳۰۰۰ دینار؛ اجرت پیچ ۱۰۰۰ دینار؛ اجرت خیاط ۱۰۰۰ دینار.

۷۵ تومان: کرایه حمل کالسکه از بارفروش به دارالخلافه ۶۰ تومانه انعام محمدبیک کالسکچی ۱۵ تومان.

قیمت برنج در وجه عالیجاه آقا محمدباقر آبدار شاهی و غیره ۱۷ تومان و ۵۰۰۰ دینار: قیمت برنج ۳۰ دینار مقرر ۱۵ تومانه تدارک قاطر ۲ تومان و ۵۰۰۰ دینار (پولکی ۴ عدد مقرر ۱ تومان و ۴۰۰۰ دینار؛ تنگ ۴ عدد مقرر ۲۵۰۰ دینار؛ قاطمه ۱۰۰ دینار مقرر ۸۵۰۰ دینار) منهای قیمت بار و غیرها ۲ تومان الباقی ۱۰۱۲ تومان و ۱۱۰۰ دینار.

[حاشیه]: سنه بیچی ئیل ۱۰۱۲ تومان و ۱۱۰۰ دینار، مبلغ یکهزار و دوازده تومان و یکهزار و یکصد دینار، ۵۰۶ تومان و ۵۰۵ دینار. عالیجاه عباسقلی خان حاکم بلده بارفروش از بابت مالیات هذه السنه بلده و غیره ابوابجمعی خود رساند. [مهر بادامی کوچک به سجع]: عضدالملک

تحریر فی الشهر الرضوان المبارک ۱۲۸۹.

[حاشیه]: مبلغ متن صحیح است.

منبع: مقاله حمیده نیازی، سایت موسسه مطالعات تاریخ معاصر، بخش مقالات

آدرس مطلب:

<https://www.cafetarikh.com/news/۲۹۶۳۵/مخارج-یک-شاه-ناصرالدین-مخارج>